

Рецензії

Олег ГОРБАТЮК

ЛІТОПИС БОЙКІВСЬКОГО СЕЛА

Oleh HORVATYUK. A Chronicle of Boiko Village.

Дем'ян Г. Грабовець (історико-народознавче дослідження). – Львів, 2007. – 383 с.

Ім'я Григорія Дем'яна не потребує зайвого представлення поціновувачам української культури, адже впродовж усього свого життя цей дивовижної енергії й оптимізму чоловік повністю присвятив себе найблагороднішій меті – збиранню, дослідженню і популяризації матеріальної і духовної спадщини нашого народу. Такі праці дослідника, як “Іван Вагилевич – історик і народознавець”, “Українські повстанські пісні 1940-2000 років”, “Українська фольклористика в Галичині кінця XVIII - початку XIX ст.”, “Степан Бандера та його родина в народних піснях” є цінними для широкого кола читачів і користуються ними не тільки науковці, студенти чи фольклорно-етнографічні колективи.

Монографія “Грабовець” написана на основі документальних джерел і присвячена ґрунтовному дослідженню історії однойменного бойківського села, що розташоване в Сколівських Бескидах. Цій праці Григорій Дем'ян віддав близько сорока років, адже, як зазначає сам автор, рукопис історії рідного йому села був написаний ще 1974 р., але опублікувати його вдалося тільки нещодавно, значно доопрацювавши й наповнивши дослідження матеріалами з історії героїчної боротьби грабівчан з різними окупаційними режимами.

Книга складається з передмови, п'ятнадцяти розділів, висновків, основних джерел та літератури й ілюстрацій книжкових видань Григорія Дем'яна. Основною метою автора було показати, як жителі маленького гірського села боролися не тільки за фізичне виживання, а й дієво протистояли процесам асиміляції, які намагалися реалізувати австрійські, польські та радянські окупанти. Саме цим і зумовлено назви розділів.

Подавши детальний опис географічного положення села, історію його виникнення та перші

писемні згадки, дослідник на доволі широкому історичному матеріалі з життя карпатських українців показав важкі умови проживання селян у феодальній Речі Посполитій.

У розділах “Село в перший період австрійської окупації (1772-1848)” та “Другий період австрійського поневолення (1848-1918)” на цінному архівному матеріалі розкриваються важкі умови життя верховинського селянства, пов'язані не стільки з географічною специфікою гірського краю, як з надмірним оподаткуванням, що призводило до зuboжіння населення.

До вартісних переваг книги треба віднести представлення в ній теми до- і пореформеного селянства на шляхах ринкової трансформації, а також висвітлення етнічних взаємин із австрійцями, поляками та євреями.

Досліджуючи соціально-економічні умови життя грабівчан XIX ст., вчений не тільки розкриває причини еміграції селянства до США та Канади, а й на основі розповідей заробітчан демонструє, якою дорогою ціною земляки платили за такий жаданий і омріяний кусень власного поля. Варто відзначити також велику кількість ілюстративного матеріалу, що значно доповнює дослідження у відтворенні традицій народної архітектури та промислу. Хотілося б детальнішого коментування деяких специфічних особливостей народного побуту. Зокрема, таке явище, як відсутність димарів на будинках, що було зумовлено популярним практично в усій Європі податком на димарі, котрий протримався в Австрії аж до новітніх часів.

Доволі обширний за обсягом розділ присвячений подіям Першої світової війни, славнозвісній битві Українських Січових Стрільців на горі Маківка та лихоліттям військового часу, що випали на долю цивільного населення.

Цілком природно і виправдано, що найбільше уваги приділено у дослідженні послідовному захисту верховинцями своїх соціальних та національних інтересів. Активну і самовіддану участь грабівчан у боротьбі УВО, ОУН та УПА дослідник пов'язує в першу чергу з героїчними боями усусівців на горі Маківка, що стала символом боротьби для усього українського народу.

Читаючи історико-народознавче дослідження “Грабовець”, просто таки відчуваєш, скільки праці, тепла і любові вкладено автором у цю книгу. Зрештою, “Грабовець” – це не просто літопис одного бойківського села – це частина історії всього українського народу.